

Ռ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

(Բ. լսարանի ուսանող, սարկավագ)

Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ԶԵՄԱՐԱՆԸ ԵՎ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Կարդացված Օշականում, Ս. Սաճակի և Ս. Մեսրոպի տոնի, 1950 թվի հունիսի 29-ին)

Հինգ տարի է անցել այն օրից, երբ հիմք դրվեց Ս. Էջմիածնի նորագույն Հոգևոր Ճեմարանին:

Դեռ 1945 թվին էր:

Նորին Ս. Օծուկուն Տ. Տ. Գեորգ. Կաթողիկոսի անմիջական և անդուլ ջանքերով և իմաստուն ղեկավարությամբ, նորագույն Հոգևոր Ճեմարանը 1945 թվից սկսեց ուսման իր ընթացքը:

Հայ Եկեղեցին, հավատացյալ հայ ժողովուրդը մեծ հույսեր էին կապել նորագույն Հոգևոր Ճեմարանին, ծանր պարտավորություններ էին դրված թե՛ ուսանողության և թե՛ դասախոսական կազմի վրա: Հոգևոր Ճեմարանը իր առջև դրել էր մի սրբազան նպատակ, որով պիտի ընթանար ապագա ճեմարանավարտը:

Ո՞րն էր այդ սրբազան նպատակը, դադափարական այն ուղին, որով պիտի ընթանար ապագա ճեմարանավարտը և ո՞րքանով ճեմարանը իր գոյության հինգ տարում հասավ իր այդ նպատակին:

Հոգևոր Ճեմարանը ունի միայն ու միայն մի նպատակ, այն է՝ լուսամիտ, բարձր պատրաստություն ունեցող աշխատողներ տալ հոգևոր ասպարեզին:

Հայ ժողովրդի համար ճեմարանավարտը, լինի աշխարհիկ թե՛ հոգևոր, միայն մի նպատակ պիտի ունենա, այն է՝ լինել իր ժողովրդի հարազատ և հավատարիմ զավակը: Հոգևոր Ճեմարանը Հայ Առաքելական Եկեղեցուն պիտի տա պատրաստված, անձնավեր, քաջ ու հավատարիմ հովիվներ, որոնք իրենց առաքինազարդ վարքով փայլեցնեն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և ընդհանրապես Հայոց Եկեղեցին:

Նախկինում, երբ չունեինք պետականություն, երբ ազգի ուսումնական հաստատությունների կառավարման և հաստատման ծանր բեռը ընկած էր Մայր Աթոռի ուսերին, Գեորգյան Ճեմարանը լսարանական մասով իր ժամանակին Հայաստանում եղած միակ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունը, որը և անմիջականորեն Մայր Ա-

թոռի կարիքների համար ծառայող ուսումնական հաստատություն էր, տալիս էր բազմակողմանի մասնագիտության տեղ շրջանավարտներ:

Այսօր խնդիրը միանգամայն տարբեր է: Այսօր մենք ունենք ամուր պետականություն: Սովետական իշխանությունը հոգում է մեր ուսումնատենչ երիտասարդության ուսման դժվարին և պատասխանատու գործը: Բացված են բազմաթիվ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ, որտեղ հազարավոր ուսանողներ ստանում են բարձրագույն կրթություն իրենց ընտրած ու սիրած մասնագիտությունների քնադավառում: Այժմ Մայր Աթոռը ազատ է նախկինում ունեցած իր ծանր պարտականություններից, հետևաբար և նորագույն Հոգևոր Ճեմարանը միանգամայն նոր հիմունքների վրա դրված դպրոց է, այն կրոնական ազգային մի եզակի հաստատություն է: Այսօր Հոգևոր Ճեմարանը պիտի պատրաստե պատմաբանասիրական մեծ պատրաստությամբ և առողջ մտքի տեր հոգևորականներ, ուսուցիչներ, ինչպես հնում էին ասում՝ վարդապետներ, որոնք զուգընթացաբար պիտի ուսումնասիրեն մեր անցյալի հարուստ ազգային կուլտուրան, ձեռագրերը և հնությունները, մանրակալությունն ու գեղարվեստը, գիրն ու գրականությունը, մեր մոտ անցյալի բանասիրական գրականությունը, և այդ բոլորի վրա ավելացնելով նորը, նրանք պիտի դառնան լավագույն հայագետներ, բանասերներ:

Ահա սրանք են այն գլխավոր և առաջնահերթ խնդիրները, որ պիտի իրագործեն Հոգևոր Ճեմարանը առաջիկայում:

Հինգ տարի առաջ Հոգևոր Ճեմարանը ուներ մի դասարան՝ 35 ուսանողներով: Վեհափառ Հայրապետի անմիջական հոգացողությամբ ներքո, Հոգևոր Ճեմարանի վերատեսչի և ուսումնական մանկավարժական խորհրդի ջանասեր ղեկավարության շնորհիվ, Ճեմարանը հետզհետե ապահովվեց տարակալ, բարձրագույն կրթության տեղ դա-

տախտակահան կազմով, պարտաճանաչ և հոգածու վերակացուներով: Բարենպաստ պայմաններ ստեղծվեցին ուսանողության համար, նրանք ապահովվեցին ամեն տեսակ հարմարություններով: Ծննդարանի ապահով, խաղաղիկ ու հանգիստ կյանքը այն ամենամեծ պայմանն է, որով Հոգևոր Ծննդարանի ուսանողը կարող է հասնել խոշոր և լուրջ հաջողությունների ուսման բնագավառում:

Ամենուեւ այն դժվարությունները, որոնց առաջ կանգնած էր Հոգևոր Ծննդարանը, և այն դժվարությունները, որոնք շարունակվում են, չի կարելի: Իհարկե, մեծ գործերը պահանջում են և մեծ դժվարություններ:

Դժվարություններից ամենամեծը Հոգևոր Ծննդարանի տնտեսական ապահովման խնդիրն է, որի ամբողջ ծանրությունը համարյա իր վրա է կրում Մայր Աթոռը: Այսօր հայկական բոլոր եկեղեցիների վրա, հայ հավատացյալ համայնքի վրա մի սրբազան պարագլխանություն կա դրված՝ մուծել իրենց արժանավոր լուսման հօգուտ Հոգևոր Ծննդարանի, Մայր Աթոռի այդ հիմնական ու կարևոր հաստատություն:

Անցան իրար հետեից տարիները, և այդ անցած տարիների ընթացքում շատ բան փոխվեց դեպի լավը: Ուսանողության կրթական մակարդակը գնալով հետզհետե ավելի բարձրացավ: Այժմ Ծննդարանում կա զարգացած ու կրթված երիտասարդություն, որը և լավ ապագա է խոստանում:

Ծննդարանի դասախոսական կազմը համարվել է մեծ պատրաստականության տեր գիտական աշխատակիցներով (պրոֆեսորներ, գիտություն թեկնածուներ, ավագ դասախոսներ): Լավ հիմքերի վրա է դրված ուսանողության հանգստի և կուլտուրական սպասարկման խնդիրը: Հինգ տարիների ընթացքում, Ծննդարանը միշտ էլ պատվով է կատարել իր ստանձնած պատասխանատու խնդիրները: Ամեն տարի Ծննդարանը իր ուսումնական տարին փակում է պատվով ու նշանակալից առաջադիմությամբ: Տարեվերջին բազմաթիվ ուսանողներ ստանում են բազմաթիվ նվերներ, գերազանց առաջադիմության և վարքի համար:

Ամեն տարի թե՛ դասերի և թե՛ հատկապես տարեվերջի քննություններին ներկա է գտնվում ծերունազարդ Հայրապետը: Չնայած իր պատկառելի հասակին, նա ուշադիր և համբերատար լսում է բոլորի պատասխանները, հարցեր տալիս ուսանողներին, հետաքրքրվում է, թե ո՞րքանով են նրանք յուրացրել անցած դասընթացը, ո՞րքանով առաջադիմել անցած տարվա համեմատ:

տույժամբ, ապա ուղղություն տալիս դասախոսներին այս կամ այն հարցի վերաբերյալ: Եվ երբ լսելով ուսանողների համարձակ, դիպուկ և ճիշտ պատասխանները, վեհափառը համոզվում է նրանց ձեռք բերած գիտելիքների ամբողջական լինելու մասին, այն ժամանակ նրա դեմքը փայլում է գոհունակությամբ: Չէ՞ որ այդ բոլորը իր ցանած սերմերն են, որոնք պտուղ են տալիս, սերմեր, որոնք ընկել են մաքուր, արգավանդ հողում և նման են Ավետարանի հատիկին, որ «բազում արդիւնք առնէ, ընդ միոյ վախտն և ընդ միոյ հարկոյ»:

Այսօր Հոգևոր Ծննդարանը ունի մի դասարան և Ա. և Բ. կարաններ: Եկող տարի, երբ նա կբոլորի իր վեցամյա ուսումնական տարեշրջանը, կունենա երեք կարաններ, ամբողջացնելով նրա բարձրագույն ուսումնական լրիվ դասընթացը:

Հոգևոր Ծննդարանը իր գոյության տարիներին տվել է հինգ կուսակրոն երիտասարդ սարկավազներ, որոնք լինելով Մայր Աթոռի կրտսեր միաբաններից, միանգամ ընդ միշտ իրենց նվիրել են Մայր Աթոռի, Հայ Եկեղեցու և Հայ Ժողովրդի շահերի պաշտպանության գործին: Սարկավազության համար կան նաև ուրիշ թեկնածուներ: Այսպիսով, Հոգևոր Ծննդարանը արդեն իսկ հասել է իր առաջնահերթ խնդիրներից մեկի՝ իրագործմանը, այն է՝ տալ Հայ Առաքելաշաղկի Եկեղեցու համար արժանավոր հոգևորականներ:

Բարձր արդյունքներով փակելով հինգերորդ ուսումնական տարին, Հոգևոր Ծննդարանը կանգնած է վեցերորդ ուսումնական տարվա շեմին: Դա վերջին և վճռական տարին է Բ. կարանցիների համար և վճռական է նաև ամբողջ Հոգևոր Ծննդարանի համար, քանի որ պիտի երևա ա՛յն արդյունքը, որին ա՛յնքան երկար և հուսալից սպասում են բոլորը: Մենք այսօր, այս նվիրական ժամին, Ս. Մեսրոպի գերեզմանի առաջ, պիտի պատվավոր խոսք տանք էլ ավելի լավ սովորել, գիտության մեջ խորանալ, հարստացնել մեր ուսման մակարդակը նորանոր գիտելիքներով, բոլորի համար բարոյականության և կարգապահության օրինակելի տիպարներ դառնալ:

Թող հեռու լինեն մեզանից մեծ պատմահոր նկարագրած աշակերտների տիպարները՝ «Աշակերտք հեղձք առ ուսումն և փոյթ առ ի վարդապետել, որք նախ քան զտեսութիւնն՝ աստուածաբան»:

Հոգևոր Ծննդարանի ուսանողին վալել չեն ծոպությունն ու մեծամտությունը, անհոգությունն ու անհամեստությունը: Նա իր աշխատասիրությամբ, մարդասիրությամբ և

ընկերասիրությամբ պիտի փայլի բոլորի աչքին: Աշխատանքը նրա կիրքը պիտի լինի, ուսման տենչը երբեք պիտի չհանգչի նրա սրտում: Նա պիտի նմանվի ժրաջան մեղվի, որը օրն ի բուն քաղցր նեկտար է հավաքում զանազան ծաղիկներից: Ծեմարանականը օր ու գիշեր պիտի ամբարն գիտության պաշարը, տքնի, շարժարվի, զարգանա, կատարելագործվի հոգևոր իր ազգի, իր ժողովրդի և իր հարազատ Հայրենիքի: Ծեմարանի ուսանողը, բառի իսկական նշանակությամբ, ազատ է տնտեսական ամեն տեսակի հոգսերից: Նրան մնում է միայն ամուր կաշիք գործին, և որ ամենաակրտունք՝ ժամանակը շահել և չկորցնել: Ժամերով գրքի վրա հակվելը, գրքերի մեջ թաղվելը, ուսումնասիրությունն ու բեղմնավոր, տքնաշան աշխատանքը նրա գլխավոր ամենօրյա աշխատանքը պիտի լինեն: Ծեմարանի սանը մի բան լավ պիտի իմանա, որ ինքը ընդհանուրի գուրգուրանքի առարկան է և իր վրա շատ մեծ հույսեր կան դրված: Նա պիտի աշխատի ի դերն չհանել այդ փայտաշված հույսերը և առաջին հերթին՝ Վեհափառ Հայրապետի հույսերը:

Հոգևոր Ծեմարանի ուսանողին, ապագա Ծեմարանավարուն, հոգևորականին, պիտի դարդարի երկու գլխավոր բարեմասնություն՝ եկեղեցասիրությունը և հայրենասիրությունը: Ծեմարանավարտը և երիտասարդ հոգևորականը, այդ միևնույն է, պիտի սիրի իր Առաքելաշավիղ և ավանդապահ Ս. Եկեղեցին և իր մաքրափայլ, անբասիր վարքով և կենցաղավարությամբ պիտի զարդարե նրան: Ապագա հոգևորականի ամենամեծ զարդը հայրենասիրությունը պիտի լինի: Հայ եկեղեցականը միշտ էլ իր ժողովրդի հետ քայլել է, պաշտպանել է նրան ամեն տեսակի վերահաս արհամարիքներից և վտանգներից, իր ժողովրդի ցավն ու վիշտը կիսել է միասին, սատար է հանդիսացել իր ժողովրդին օտարության մեջ և հարկ եղած դեպքում զենքով թե գրչով, խաչը ձեռքին մաքառել է օտարերկրյա բռնակալների դեմ, հանուն իր Հայրենիքի և հասուն իր դավանանքի և ինքնուրույնության:

Հայ եկեղեցին այլ շահ չի ունեցել, բայց միայն ժողովրդի շահը: Նա միշտ էլ հնչեցրել է Քրիստոսի սիրո, անդասիրության և համերաշխության սրբազան գաղափարները ընդդեմ բռնակալների, որոնք իրենց շահագործման ծանր լուծն են դրել հայ ժողովրդի ուսին:

Ահա այս վեհ սկզբունքներն են, որ նրան տպրեցրել են դարեր շարունակ:

Բավական է հիշել այնպիսի մեծ հոգևորականների, ինչպիսիք էին Սահակ Պարթև

կաթողիկոսը և հայ ամենամեծ մարդը՝ հանճարեղ Մեսրոպ Մաշտոցը, որոնք իրենց աշակերտների հետ միասին, հինգերորդ դարում գիր ու գրականություն տվին հայ բազմաշարար ժողովրդին, այնպիսի մի ժամանակ, երբ որոշվում էր հայ ժողովրդի լինել կամ չլինելու խնդիրը: Նրանք մի անխորտակ զենք տվին հայ ազատասեր ու շինարար ժողովրդի ձեռքին, որը նրան միշտ էլ պետք եկավ իր դարավոր ազատագրական պայքարի ընթացքում, որի միջոցով նա իր գոյությունն ու անկախությունը պաշտպանեց, և ապրում է զարգացնելով իր գրականությունը, արվեստը և կուլտուրան: Իսկական է հիշել քաջ Ղևոնդ երեցին և Հովսեփ կաթողիկոսին, որոնք Վարդանանց սիրուն ու հոգին էին, և որոնք, իրենց Հայրենիքի սերը սրտում, ընկան թշնամու սրով: Եվ մի թե՛ Վարդանանք Սահակի և Մեսրոպի ու նրանց աշակերտների արդյունքը՝ չէին: Մի թե՛ նրանք իրենց դասցիլներին ստացածը՝ ազգային լեզուն ու ոգին, Հայրենիքի սիրո և անկախության գաղափարը չէ՞ր որ պաշտպանեցին: Կարող էին նրանք այդ բոլոր հեշտությամբ հանձնել թշնամուն և անձնատուր լինել: Նրանք դիմագրավեցին մինչև վերջ և Քիմացեալ մահով ընկնելով, փառաց պսակ հյուսելով իրենց անվան շուրջը, հաղթեցին բռնությունը: Այդպես հաղթեց հայ ժողովուրդը դարեր շարունակ:

Հայրենասեր Սահակ Զորասիրոցի կաթողիկոսը աչքի ընկավ իր անձնվեր հայրենասիրական գործով: Նա գնաց մինչև Միջագետքի խառն քաղաքը ընդառաջ անգույթ բռնակալին (Օգուբային), նրանից գթություն հայցելու իր անմեղ հոտի համար և այնտեղ էլ մահացավ: Մերումի կաթողիկոսի աղաչանքը իզուր չանցավ և հայ ժողովուրդը փրկվեց կոտորածից:

Դանձասարի Ծալի անվեհեր կաթողիկոսը, հետագայում Հովսեփ Արղուիսյան արքեպիսկոպոսը և ուրիշները քիչ գործ չարեցին հայ ժողովրդին փրկելու աշխատանքում: Նրանք իրենց դիմանագիտական նամակներով, խնդրագրերով հրավիրում էին ռուսաց զորքին՝ զսլ ազատելու հայ ժողովրդին «անորենների» պարսից բռնակալ լծից:

«Հայրենյաց պաշտպան» Ներսես Աշտարակեցին, 1827 թվին, ռուսական բանակում հայ զորքերին առաջնորդեց պարսից դեմ մղված պատերազմին, անձամբ մասնակցեց կռիվներին և իր կոչերով ոտքի հանեց հայ զանգվածներին ընդդեմ պարսկական բռնակալության:

Բավական է հիշել ժողովրդասեր կաթողիկոս Խրիմյան Հայրիկին և ուրիշներին:

նվ ի վերջո, այսօր ճեմարանցին օրինակ պիտի վերցնի իր իմաստուն Հովվապետից՝ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետից։ Հայրենական պատերազմի ծանր օրերին, քիչ գործ չարեց նա անարգ թշնամուն ջախջախելու ճիգով, հավատացյալ հոտի օգնությամբ կազմելով տանկային շարասյուններ՝ ռազմաճակատին օգնելու համար։

Այսօր, աշխարհի բոլոր ծայրերում, պատմական ճակատագրի բերումով ցրված հայությունը, կամաց կամաց հավաքվում է իր հայրենի օրրանը։ Բացվել են Հայրենիքի դռները, ամեն կողմից շարան շարան ձգվել են հայրենադարձ հայ պանդուխտների հայրենատենչ կարավանները դեպի Մայր Հայրենիք։ Հայր ալևս չի դիմի կոռնկին, չի հնչի այլևս նրա մեղամաղձիկ ու տխուր երգը օտար աշխարհում, դարձի աչքերից չի հոսի արտասուքը, կարոտ իր Հայրենիքին, իր շեն օջախին։

Մի կողմ նետած պանդուխտության փոշեթափալ ցուպը, իրենց ոտներից թոթափած օտարի փոշին, միանգամ ընդմիշտ ազատված օտար երկրի տակ դեգերելուց, վտարանդի հայերը արդեն ներս են մտել այն երկրի սեմից, որը իրենցն է եղել և ուր վերջ է տրվում այն անուր տառապանքներին, որ կրել են նրանք հեռավոր հորիզոններում, և այժմ նրանք, երջանիկ և ուրախ իրենց Հայրենիքում, աշխատանքի և հաղթանակի երգեր են երգում։

Եվ ո՞րքան ուրախ ու քերվալի է իմանալ, որ այդ մեծ ու պատվավոր գործին իր խոշոր մասնակցությունը ունի նաև Հայ Եկեղեցին, Մայր Աթոռը, հանձին Վեհափառ Հայրապետի, որը միայն ու միայն պատիվ է բերում նրան։

Քիչ չեն Վեհափառ Հայրապետի ջանքերը հայ արդար դատի իրականացման գործում։ Նա իր կողմից, կոնդակներով ու զանազան գրություններով պահանջում է հայ ժողովրդի արդար իրավունքը, այն է թյուրքիայի կողմից անիրավացիորեն բռնադրված հողերի վերակցումը Սովետական Հայաստանին, որը հայ դատի ամենաճիշտ և հերքելի ուժն է։

Եվ, վերջապես, Հայ Եկեղեցին, Մայր Աթոռը, Վեհափառ Հայրապետը, պայքարում են ամենակարևոր հարցի համար՝ խաղաղության համար, խաղաղության, որը մարդկանց օդից ու ջրից էլ կարևոր է, խաղաղության, որը ծնում է ամեն տեսակի բարիքներ։ Ստոկհոլմի կոնֆերանսի խաղաղության Կոչի տակ, մեկ մարդու նման ստորագրել են առաջին հերթին Վեհափառ Հայրապետը, Մայր Աթոռի միաբանությունը և Հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը։ Մայր

Աթոռը իր պատգամավորությունն է ուղարկել Պրագայի խաղաղության կոնֆերանսին։ Այսպիսով, նա իր խոսքն է ասել համայն աշխարհին, հայ ժողովրդի խոսքը, մի ժողովուրդ, որը ամենից շատ է տենչացել խաղաղության, որը իր կաշվի վրա լավ է զգացել թե ի՞նչ է պատերազմը, թե ի՞նչ են կոտորածն ու ավերը։ Հայ ժողովուրդը ոգի ի բոլոր պայքարել է խաղաղության համար։ Բավական է հիշել այն բոլոր սարսափելի կոտորածներն ու արհավիրքները, որոնք անցել են հայ խաղաղասեր ու տոկուն ժողովրդի գլխով, որպեսզի մարդ սարսափի։ Այդ բոլորը խոր խոցեր են առաջացրել հայ ժողովրդի սրտում։ Այդ խոցերից թմանք արդեն բուժվել են և ումանք էլ բուժվում են։

Ամեն մի խաղաղ ժամանակաշրջանում, Հայաստանը միշտ էլ աճել ու բարգավաճել է, թե՛ կուստուրապես և թե՛ տնտեսապես։

Հայ հավատացյալը, իր մոմնջած աղոթքներով, միշտ էլ խաղաղություն է հայցել. «խաղաղութեամբ քով Քրիստոս Փրկիչ մեր, որ ի վեր է քան զամենայն միտս եւ զբանս, ամրացր՝ զմեզ եւ աներկիւղ պահեալ յամենայն շարժ»։

Հայ հոգևորականը իր հուժկու քարոզն է հնչեցրել՝ «Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի...»։

Այսպես, հայոց պատարագի և ժամակարգության ամեն մի տողը ստեղծված է խաղաղության վեհ գաղափարով։ Եվ մի՞թե այս բոլորը պատահական են, կամ այս բոլորը մի՞թե խորթ են ժողովրդի ոգուն, և մի՞թե Ս. Ավետարանը սեր, խաղաղություն և երջանություն չի քարոզում՝ աշխարհին, կամ մեր Փրկիչը սիրո և խաղաղության վարդապետը չէ՞ր։

Այս բոլորը գալիս են ասելու այն, որ Հայ Եկեղեցին, հավատարիմ Փրկչի խաղաղասիրական ավանդին և իր ժողովրդի ձայնին, իր խաղաղության ձայնն է միացնում ողջ աշխարհի Փրկչի Ավետարանին հավատարիմ մնացած եկեղեցիների ձայնին, ողջ աշխարհի խաղաղասեր ժողովուրդների հուժկու ձայնին։

Վեհափառ Հայրապետը, իր բեղմնավոր և շինարար գործունեությամբ, հայրենասիրությամբ, եկեղեցասիրությամբ և համեստությամբ, փայլում է Ս. Լուսավորչի առաջնադարձ գահի վրա, որպես մի կատարելության տիպար։

Ճեմարանականը, աշխարհիկ թե հոգևոր, պիտի լինի ազնիվ քաղաքացի, իր ժողովրդի և հայրենի Պետության հավատարիմ ու արթուն պաշտպանը։

«Ազգն առավել քան երբեք, ու Եկեղեցին այսօր եղբայրական համերաշխության և ազգային եկեղեցական միախոհության ու միակամության անհրաժեշտությունն են զգում», — գրում է Վեհափառ Հայրապետը իր սրբատառ կոնդակում: Մի բան բոլորի համար պարզ է, որ հայ հոգևորականը պիտի խիստ կերպով պայքարի այն բոլոր ոտնձգությունների դեմ, որ կատարվում են Հայ Եկեղեցու, հայ ժողովրդի և հայ Հայրենիքի հանդեպ. դրանով նա պաշտպանած կլինի իր ժողովրդի և իր իսկ շահերը:

Այսօր հայ հավատացյալը, հայ մարդը, ո՛րտեղ էլ լինի նա, Ամերիկայում թե Ֆրանսիայում, Եգիպտոսում, Սիրիայում, Լիբանանում թե հեռավոր Հնդկաստանում, մի փափագ ունի միայն — վերադառնալ իր դարավոր օրրանը, իր չքնադատեսիլ ու հորազատ Հայրենիքը, տնանել Ս. Էջմիածինը, համբուրել նրա խնկրի ծխից սևացած քարերը, և արտասվալից աչքերով, վառքի հնարարյան կամարների տակ աղոթքներ մղմնջալ, որ Աստված խաղաղություն պարգևի համայն աշխարհին: Եվ նրա ցանկությունը կլինի

համբուրել իր ալեգարդ հովվապետի Ս. Աջը և ստանալ նրա հայրական բարի օրհնությունը:

Մենք էլ աղոթենք Ամենաբարձրյալին, որ նա միշտ անսասան և ամուր պահե Լուսավորչի մին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, որ Լուսավորչի կանթեղը այնտեղ միշտ վառ ու անմար մնա:

Աղոթենք, որ Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանը բարգավաճի ու զարգանա և դասախոսներն ու ուսանողները նորանոր հաջողությունների հասնեն:

Աղոթենք, որ Մայր Աթոռի միաբանությունը է՛լ ավելի աճի, և սերն ու միաբանությունը անպակաս լինեն նրանից:

Եվ թող Աստված երկար կյանք, քաջառողջություն և «յամերամ ժամանակօք ապահով անդորրություն» պարգևե իր ընտրյալին, համայն հայության առաքինազարդ, իմաստուն, քաջ և աստվածարյալ Հովվապետին, Ս. Լուսավորչի արժանավոր հաջորդ ու բազմերախտ զահակալին՝ Գեորգ Զ. Վեհափառ Կոթողիկոսին: